

»Elena Ferranten Napoli-sarja on moderni klassikko.»

– LIRE

Elena Fer ran te

NAPOLI-
SARJA

TOINEN OSA

UUDEN
NIMEN TARINA

WSOY

Elena
Ferrante

Uuden nimen tarina

Nuoruus

SUOMENTANUT HELINÄ KANGAS

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

ELENA FERRANTEN NAPOLI-SARJASSA
TÄHÄN ASTI ILMESTYNEET

Loistava ystäväni (2016)
Uuden nimen tarina (2017)

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione
assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale Italiano.

Tämä kirja on suomennettu Italian ulkoasiain ja kansainvälisen
yhteistyön ministeriön käännöstuen avulla.

Suomentaja on saanut Suomen Kulttuurirahaston apurahan.

Italiankielinen alkuteos
Storia del nuovo cognome

COPYRIGHT © 2012 BY EDIZIONI E/O
SUOMENKIELINEN LAITOS © HELINÄ KANGAS JA WSOY 2017
ISBN 978-951-0-42108-6
PAINETTU EU:SSA

ROMAANISSA ESIINTYVÄT HENKILÖT:

Cerullon perhe (suutarin perhe):

Fernando Cerullo, suutari, Lilan isä. Ei antanut tyttärensä jatkaa koulunkäyntiä kansakoulun jälkeen.

Nunzia Cerullo, Lilan äiti. Läheinen suhde tyttäreeseen, mutta ei pysty puolustamaan tätä isäänsä vastaan.

Raffaella Cerullo, jota sanotaan Linaksi tai Lilaksi. Syntynyt elokuussa 1944, katoaa Napolista kuusikymmenvuotiaana jälkiä jättämättä. Kirjoitti kymmenvuotiaana lahjakkaana oppilaana tarinan *Sininen haltiatar*. Lopetti koulunkäynnin kansakoulututkinnon jälkeen ja opetteli suutarin ammatin.

Rino Cerullo, Lilan isovelji, suutari. Perustaa Fernando-isänsä kanssa Lilan kenkämallien pohjalta Cerullo-kenkätehtaan Stefano Carraccin taloudellisella tuella. Kihlautuu Stefanon sisaren Pinuccia Carraccin kanssa. Myös Lilan esikoispoika on nimeltään Rino.

Muita lapsia

Grecon perhe (vahtimestarin perhe):

Elena Greco, jota sanotaan Lenucciaksi tai Lenüksi, koko pitkän tarinan kertojajääni. Syntynyt elokuussa 1944. Alkoi kirjoittaa tapahtumia ylös saatuaan tietää, että lapsuudenystävä Lina Cerullo, jota hän kutsuu Lilaksi, oli kadonnut. Jatkaa kansakoulun jälkeen opintielä menestyksekkäästi. Ollut lapsesta lähtien salaisesti rakastunut Nino Sarratoreen.

Peppe, Gianni ja Elisa, Elenan nuoremmat sisarukset.

Isä, vahtimestari kaupungintalolla.

Äiti, kotiäiti. Hänen ontuvasta askelluksestaan on jäänyt Elenalle kammo.

Carraccin perhe (don Achillen perhe):

Don Achille Carracci, hirviömäinen hahmo, mustanpörssin kauppias, koronkiskuri, joka murhattiin.

Maria Carracci, don Achillen vaimo, Stefanon, Pinuccian ja Alfonsoin äiti. Työskentelee perheen ruokakaupassa.

Stefano Carracci, don Achillen poika, Lilan aviomies. Hoitaa isänsä keräämää omaisuutta ja pitää tuottoisaa ruokakauppaa yhdessä sisarustensa Pinuccian ja Alfonsoin sekä Maria-äitinsä kanssa.

Pinuccia Carracci, don Achillen tytär. Työskentelee ruokakaupassa. Seurustelee Lilan Rino-veljen kanssa.

Alfonso Carracci, don Achillen poika. Elenan luokkatoveri. Seurustelee Marisa Sarratoren kanssa.

Peluson perhe (puusepän perhe):

Alfredo Peluso, puuseppä. Kommunisti. Istuu vankilassa tuomittuna don Achillen murhasta.

Giuseppina Peluso, Alfredon vaimo. Entinen tupakkatehtaan työntekijä, omistautuu lapsilleen ja vangitulle miehelleen.

Pasquale Peluso, Alfredon ja Giuseppinan vanhin poika, muurari, aktiivikommunisti. Huomasi ensimmäisenä Lilan kauneuden ja tunnusti tälle rakkautensa. Inhoaa Solaran veljeksiä. Seurustelee Ada Cappuccion kanssa.

Carmela Peluso, jota sanotaan myös Carmeniksi, Pasqualen sisar. Myyjä lyhyttavaraliikkeessä. Myöhemmin Lila palkkaa hänet Stefanon uuteen ruokakauppaan. Seurustelee Enzo Scannon kanssa.

Cappuccion perhe (hullun lesken perhe):

Melina Cappuccio, Lilan äidin sukulainen, leski. Hänen torikauppiiaan työskennellyt miehensä kuoli epäselvissä olosuhteissa. Siivoaa rappuja vanhan korttelin kerrostaloissa. Donato Sarratoren, Ninon isän, lyhytaikainen rakastajatar. Suhteen vuoksi Sarratoret lähtivät korttelista, minkä jälkeen Melina oli menettää järkensä.

Ada Cappuccio, Melinan tytär. Auttoi pikkutyttönä äitiään rappujen siivoamisessa. Lilan ansiosta hänet palkataan myyjäksi vanhan korttelin ruokakauppaan. Seurustelee Pasquale Peluson kanssa.

Antonio Cappuccio, Adan veli, automekaanikko. Seurustelee Elenan kanssa ja on mustasukkainen Nino Sarratorelle.

Muita lapsia

Sarratoren perhe (runoilija-rautatieläisen perhe):

Donato Sarratore, konduktööri, runoilija, journalisti. Suuri naistenmies, Melina Cappuccion entinen rakastaja. Kun Elena meni lomalle Ischialle ja asui samassa talossa Sarratoren perheen kanssa, hän joutui lähtemään saarelta Donaton lähentelyjen takia.

Lidia Sarratore, Donaton vaimo.

Nino Sarratore, vanhin Donaton ja Lidian viidestä lapsesta. Inhoaa isäänsä. Lahjakas opiskelija.

Marisa Sarratore, Ninon sisar. Opiskelee toimistosihteeriksi keskinertaisella menestyksellä. Seurustelee Alfonso Carraccin kanssa.

Pino, Clelia ja Ciro Sarratore, Donaton ja Lidian nuoremmat lapset.

Scannon perhe (torikauppiaan perhe):

Nicola Scanno, torikauppias.

Assunta Scanno, Nicolan vaimo.

Enzo Scanno, Nicolan ja Assuntan poika, kiertelevä vihanneskauppias. Lila tuntee lapsesta lähtien sympatiaa häntä kohtaan. Heidän ystävyytensä juontaa juurensa kansakoulussa pidetystä kilpailusta,

jossa Enzo kaikkien yllätykseksi menestyi hyvin. Seurustelee Carmela Peluson kanssa.

Muita lapsia.

Solaran perhe (samannimisen baari-konditorian omistajan perhe):

Silvio Solara, baari-konditorian isäntä, monarkisti ja fasisti, joka on sekaantunut korttelin järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Ei hyväksy Cerullon kenkätehtaan perustamista.

Manuela Solara, Silvion vaimo, koronkiskuri. Koko kortteli pelkää hänen punaista tilikirjaansa.

Marcello ja *Michele Solara*, Silvion ja Manuelan pojat. Pöyhkeitä rehvastelijoita, johon korttelin tytöt Lila lukuun ottamatta ovat silti ihastuneita. Marcello oli rakastunut Lilaan, mutta Lila torjui hänet. Pikkuveli Michele on kylmempi, älykkäämpi ja väkivaltaisempi. Hän seurustelee Gigliolan, kondiittorin tyttären kanssa.

Spagnuolon perhe (kondiittorin perhe):

Herra Spagnuolo, kondiittori Solaran konditoriassa.

Rosa Spagnuolo, kondiittorin vaimo.

Gigliola Spagnuolo, kondiittorin tytär, seurustelee Michele Solaran kanssa.

Muita lapsia.

Airotan perhe:

Guido Airotta, Kreikan kirjallisuuden professori.

Adele Airotta, hänen vaimonsa.

Mariarosa Airotta, vanhin tytär, taidehistorian dosentti Milanossa.

Pietro Airotta, opiskelija.

Opettajat:

Ferraro, kansakoulunopettaja ja kirjastonhoitaja. Kun Lila ja Elena olivat lapsia, hän palkitsi heidät ahkerina lainaajina.

Maestra Oliviero, kansakoulunopettaja. Ensimmäinen, joka huomasi Lilan ja Elenan lahjakkuuden. Lila kirjoitti kymmenvuotiaana kertomuksen *Sininen haltiatar*, jota Elena piti niin hyvänä, että antoi sen luettavaksi maestra Olivierolle. Mutta koska Lilan vanhemmat eivät antaneet tyttärensä jatkaa keskikouluun, opettaja suuttui eikä koskaan kommentoinut kertomusta sanallakaan. Hän lakkasi välittämästä Lilasta ja keskittyi Elenaan.

Gerace, lukion alempien luokkien opettaja.

Galiani, lukion ylempien luokkien opettaja. Sivistynyt henkilö, kommunisti. Ilahtuu Elenan älykkydestä ja lainaa hänelle kirjojaan. Puolusti häntä kiistassa uskonnonopettajan kanssa.

Muita henkilöitä:

Gino, apteekkarin poika

Nella Incardo, maestra Olivieron serkku Baranossa Ischiällä. Elena asui hänen luonaan lomaillessaan saarella.

Armando, lääketieteen opiskelija, Galianin poika.

Nadia, opiskelija, Galianin tytär.

Bruno Soccavo, Nino Sarratoren ystävä ja rikkaan tehtailijan poika San Giovanni a Teduccioissa Napolin lähellä.

Franco Mari, opiskelija.

NUORUUS

1 .

KEVÄÄLLÄ 1966 Lila uskoi haltuuni peltilaatikon, jossa oli kahdeksan muistivihkoa. Hän oli hyvin hermostunut ja sanoi, ettei voinut pitää niitä enää kotonaan, koska pelkäsi miehensä löytävän ne. Otin laatikon kommentoimatta mitään, letkautin vain jotain paksusta narukerroksesta sen ympärillä. Siihen aikaan välimme olivat erittäin huonot, mutta ilmeisesti vain minä ajattelin niin. Silloin harvoin kun tapasimme, Lila ei vaikuttanut lainkaan vaivautuneelta, päinvastoin hän suhtautui minuun aina hyvin lämpimästi eikä hänen huuliltaan päässyt epäystävällistä sanaa.

Hän pyysi minua vannomaan, etten ikinä avaisi laatikkoa, ja minä vannoin. Mutta heti kun olin päässyt junaan, irrotin narut, otin vihkot esiin ja aloin lukea. Mitään päiväkirjoja ne eivät olleet, vaikka niissä olikin yksityiskohtaisia kuvauksia hänen elämästään kansakoulun viimeisiltä luokilta lähtien. Pikemminkin ne näyttivät jäärapäisen kurinalaisilta kirjoitusharjoituksilta. Lila kuvaili mitä erilaisimpia asioita: puun oksaa, lampia, kiveä, lehden valkoisia suonia, kattiloita, kahvinkeitin osia, hiilipannua, hiilenpaloja ja puuhiiliä, pihaamme karttamaisen yksityiskohtaisesti, päätietä, vanhaa ruostunutta tehdasta lampien takana, puistoa ja kirkkoa, rautatienvarren kasvillisuutta, uusia kerrostaloja, kotiaan, isän ja veljen suutarinvälineitä, heidän työtapojaan, ja ennen kaikkea värejä, värien kirjoja eri

vuorokaudenaikoina. Mutta kuvausten lisäksi oli muutakin. Esimerkiksi yksittäisiä sanoja murteella ja kirjakielellä, välillä ympyröityinä, ilman selityksiä. Käännösharjoituksia latinasta ja kreikasta. Englanninkielisiä kirjoitelmia korttelin työpajoista, tuotteista, täpötäysistä vihanneskärryistä, joita Enzo Scanno veti kadulta toiselle kuljettaen aasia päitsistä. Ja myös huomioita hänen lukemistaan kirjoista ja filmeistä, joita hän oli nähnyt seurakunnan elokuvanäytöksissä. Ja paljon erilaisia ajatuksia, joista hän oli keskustellut Pasqualen ja myös minun kanssani. Aiheet ja tyyli olivat kirjavia, mutta kaikki, mitä Lila vangitsi paperille, sai painoarvoa, niin että edes hänen yksitoista-kaksitoistavuotiaana kirjoittamiltaan sivuilta en löytänyt mitään, mikä olisi kuulostanut lapselliselta.

Lauseet olivat enimmäkseen äärimmäisen huoliteltuja, väli-merkitys tarkkaa, käsiala tyylikästä kaunokirjoitusta, niin kuin maestra Oliviero oli meille opettanut. Mutta välillä tuntui kuin Lilan suoniin olisi virrannut huumetta, ja hänen itsekurinsa lipesi. Silloin kirjoitustahti selvästi kiihtyi, lauserytmi muuttui hätäiseksi, välimerkit katosivat. Yleensä hän kuitenkin ennen pitkää palasi hallittuun, selkeään tyyliinsä. Mutta saattoi käydä niinkin, että hän ykskaks keskeytti kirjoittamisen ja täytti sivun piirroksilla vääntyneistä puista, kuhmuraisista ja savuavista tuli-vuorista, kyräilevistä kasvojenilmeistä. Minua kiehtoivat sekä järjestelmällisyys että sen rikkominen, mutta mitä pidemmälle luin, sitä huijatummaksiksi itseni tunsin. Kuinka paljon harjoittelua piilikään sen kirjeen takana, jonka hän oli takavuosina lähettänyt minulle Ischialle. Panin kaiken takaisin laatikkoon luvaten itselleni olla penkomatta enempää.

Mutta annoin houkutukselle pian uudestaan periksi, sillä muistivihkoista huokui samaa viehätysvoimaa, mitä Lilassa oli ollut lapsesta lähtien. Hän ruoti kotikorttelia, sukulaisia, Sola-roita, Stefanoa, joka ikistä ihmistä ja asiaa armottoman tarkasti.

Ja kuinka estottomasti hän tarkastelikaan minua, puheitani ja ajatuksiani, rakkaitani, jopa ulkonäköäni. Hän oli ikuistanut merkittävinä pitämiään hetkiä kumartelematta ketään tai mitään. Sivuilta välittyi se puhdas ilo, jota hän oli tuntenut kirjoittaessaan kymmenisen vuotta sitten pikku tarinansa *Sininen haltiatar*. Ja yhtä selvästi mielipaha, kun maestra Oliviero olikin jättänyt kertomuksen tyystin huomiotta, ei ollut vaivautunut sanomaan siitä halaistua sanaa. Esiin nousivat suru ja kiukku siitä, että minä olin hänestä välittämättä aloittanut keskikoulun, hylännyt hänet. Samoin into, jolla hän oli opetellut suutarin ammatin; näyttämisen halu, joka oli saanut hänet suunnittelemaan kenkiä; tyytyväisyys Rino-veljen kanssa tehdystä malliparista. Sitten pettymys, kun työn jälki ei kelvannutkaan heidän isälleen Fernandolle. Vihkoista nousi esiin kaikenlaista, mutta etenkin viha Solaran veljeksiä kohtaan, joista vanhemman, Marcellon, kosiskelun hän oli raivokkaan päättäväisesti torjunut ja mennyt kihloihin kauppias Stefano Carraccin kanssa, joka oli Lilaan niin rakastunut, että oli ostanut hänen suunnittelemansa malliparin ja vannonut säilyttävänsä sen ikuisesti. Ja voi sitä ihanaa hetkeä, kun hän viisitoistavuotiaana tyttönä oli saanut tuntea itsensä rikkaaksi ja tyylikkääksi nuoreksi naiseksi rinnallaan sulhanen, joka rakkaudesta häneen oli tehnyt avokätisen sijoituksen isän ja veljen kenkäpajaan, Cerullon kenkätehtaaseen. Hänellä oli niin paljon, mistä olla tyytyväinen: lapsuuden mielikuvituksellinen suunnitelma oli hyvää vauhtia toteutumassa, hän oli saanut oman kodin uudella asuinalueella, mennyt kuusitoistavuotiaana naimisiin. Heille oli pidetty hienot häät ja hän oli ollut hyvin onnellinen. Mutta sitten Marcello Solara oli ilmestynyt hääjuhlaan veljensä Michelen kanssa jalassaan samat kengät, joihin hänen miehensä oli muka ollut niin kiintynyt. Hänen miehensä. Millaisen miehen hän oikein oli nainut? Riisuisiko Stefano nyt häiden jälkeen naamionsa ja

paljastaisi hirviönkasvonsa? Vihkoissa oli kaikenlaisia kysymyksiä ja kaunistelemattomia tosiasioita meidän kurjuudestamme. Keskityin kirjoituksiin päiväkausia, viikkokausia. Tutkin niitä niin tarkasti että lopulta osasin ulkoa kohdat, joista pidin eniten, jotka sykähdyttivät, hypnotisoivat, nöyryyttivät minua. Tekstin luontevuuden takana piili selvästi jokin taidokas tekniikka, mutta en keksinyt, mikä.

Lopulta eräänä marraskuun iltana sain tarpeekseni ja lähdin ulos laatikko kainalossani. En enää kestänyt, että Lilalla oli minuun niin kokonaisvaltainen, läpitunkeva vaikutus vielä nytkin, kun nautin arvostusta ja minulla oli oma elämä kaukana Napolista. Pysähdyin Solferinon sillalle katselemaan jäätävän usvan lävitse siivilöityviä valoja. Nostin laatikon kaiteelle ja aloin työntää sitä eteenpäin vähän kerrallaan, kunnes se putosi jokeen, ja tuntui melkein kuin Lila itse olisi suistunut veteen ajatuksineen, sanoineen, ilkeyksineen, joilla hän maksoi kaikille potut pottuina; alas syöksyi hänen kykynsä omia minut, niin kuin hän omi minkä tahansa ihmisen, asian, tapahtuman tai tiedon, jota hipaisikin: kirjat ja kengät, hellyyden ja väkivallan, häät ja häyöön, paluun kortteliin uudessa roolissaan rouva Raffaella Carraccina.

2.

TUNTUI USKOMATTOMALTA että Stefano, joka oli niin lempeä ja rakastunut, oli voinut antaa Marcello Solaralle Lilan lapsenkätten aikaansaannoksen, hänen työllä ja vaivalla tekemänsä kenkäparin.

Unohdin Alfonson ja Marisan, jotka juttelivat pöydässä silmät säteillen. Lakkasin välittämästä äitini humaltuneista

naurunremahduksista. Kaikki jäi taka-alalle: musiikki, laula-
jan ääni, tanssivat parit, Antonio joka oli lähtenyt terassille ja
seisoi nyt lasin takana mustasukkaisuudesta kihisten ja tuijotti
siniviolettia kaupunkia, merta. Mielessäni haalistui jopa kuva
Ninosta, joka oli juuri lähtenyt salista kuin arkkienkeli ilman
ennusmerkkiä. Näin enää vain heidät kaksi: Lila kuiskaili kal-
mankalpeana ja kiihtyneenä Stefanolle, joka kuunteli häntä
totisena, harmistuneisuuden vaalea läiskä otsalla ja silmien
ympäriällä, kuin karnevaalinaamio punehtuneilla kasvoilla.
Mitä oli meneillään, mitä nyt tapahtuisi? Lila tarttui Stefanon
käsivarteen, riuhtoi sitä kaksin käsin niin kovaa että minä, joka
tunsin ystävänä läpikotaisin, tajusin että hänen olisi tehnyt mieli
irrottaa se miehensä ruumiista, nostaa se korkealle päänsä päälle,
astella salin poikki veripisaroiden tippuessa hääpuvun laahuk-
selle ja, käyttäen käsivartta kuin nuijaa tai aasin leukaluuta,
halkaista Marcellon pää yhdellä tarkkaan kohdistetulla iskulla.
Jo vain, Lila olisi pystynyt siihen, ja ajatus kuivasi kurkkuani ja
sai sydämeni hakkaamaan. Sen jälkeen hän olisi kaivanut veljek-
siltä silmät päästä, repinyt lihan irti heidän kasvoistaan, purrut
heitä. Kyllä, kyllä, tunsin haluavani sitä, toivoin että niin kävisi.
Se tekisi lopun nuorenparin rakkaudesta ja koko rasittavasta
hääjuhlasta, estäisi syleilyt hotellihuoneessa Amalfissa. Vapau-
tua kertaheitolla korttelin ihmisistä ja asioista, tuhota kaikki ja
paeta Lilan kanssa, muuttaa jonnekin kauas, laskeutua hilpeän
huolettomasti turmeluksen portaita alas, käsi kädessä, kahden
vieraisa kaupungeissa – se olisi ollut oikeanlainen päätös sille
päivälle. Jos mikään ei voinut meitä pelastaa, ei raha, ei miehen-
ruumis eikä edes koulunkäynti, niin yhtä hyvin voisimme panna
kaiken sileäksi. Rinnassani kasvoi hänen raivonsa, voima joka
tuntui yhtä aikaa tutulta ja vieraalta ja täytti minut irti repäise-
misen riemulla. Halusin sen ottavan vallan. Mutta tajusin, että se
myös pelotti minua. Vasta myöhemmin olen ymmärtänyt, että

osaan olla hiljaisesti onneton juuri siksi, etten kykene rajuihin reaktioihin, pelkään niitä ja jään mieluummin hautomaan kaunaani passiivisena. Toisin oli Lilan kanssa. Yhtäkkiä hän nousi tuoliltaan niin määrätietoisesti, että pöytä likaisine astioineen ja ruokailuvälineineen tärähti, lasi kaatui. Stefano yritti vaistomaisesti padota viinivirtaa, joka lähestyi uhkaavasti rouva Solaran leninkiä, kun Lila jo marssi sivuovesta ulos kiskaisten pukunsa laahusta aina kun se tarttui johonkin.

Minun teki mieli juosta hänet kiinni, tarttua häntä kädestä, kuiskata tule, mennään äkkiä pois täältä. Mutta en liikahtanutkaan. Stefano sen sijaan lähti hetken empimisen jälkeen puik-kelehtimaan tanssiparien välistä vaimonsa perään.

Vilkaisin ympärielleni. Kaikki olivat huomanneet, että jokin oli närkästyttänyt morsiamen. Mutta Marcello jatkoi tuttavallista jutteluaan Rinon kanssa aivan kuin olisi täysin normaalia, että hänellä oli jalassaan nuo kengät. Metallikauppias jatkoi yhä räävittömämpiä maljapuheitaan. Pöytäkuntien alimmassa hierarkiassa olevat vieraat yrittivät edelleen parhaansa mukaan niellä nöyryytyksensä ja leikkiä iloista. Toisin sanoen minua lukuun ottamatta kukaan ei näyttänyt tajuavan, että juuri solmittu avioliitto – joka luultavasti kestäisi puolisoiden kuolemaan saakka lapsineen ja lastenlapsineen, iloineen ja suruineen, hopea- ja kultahääpäivineen – oli, mitä tahansa hänen aviomiehensä yrittäisikin tehdä pelastaakseen tilanteen, Lilan osalta jo päättynyt.

3.

MUTTA JOUDUIN pettymään. Istuin Alfonson ja Marisan vieressä kiinnittämättä huomiota heidän puheisiinsa. Odotin kapinan merkkejä, mutta mitään ei tapahtunut. Kuten tavallista,

Lilan käytöstä oli vaikea tulkita: en kuullut hänen huutavan tai uhkailevan. Puoli tuntia myöhemmin Stefano tuli takaisin hyvin sydämellisenä. Hän oli vaihtanut vaatteet, valju läiskä otsalta ja silmien ympäriltä oli kadonnut. Hän kierteli sukulaisten ja ystävien pöydissä odotellen vaimoan, ja kun Lila sitten ilmestyi vaihdettuaan hääpukunsa matka-asuun, pastellinsiniseen vaaleanappiseen kävelypukuun ja tummansiniseen pikku hattuun, hän meni heti tämän luo. Lila ammensi kristallimaljasta hopealusikalla häämakeisia lapsille ja kierteli sen jälkeen pöydissä jakamassa pienet muistolahjat ensin omille ja sitten Stefanon sukulaisille. Hän ohitti kylmästi koko Solaran perheen ja jopa Rino-veljensä, joka kysyi hätäntynyt hymy huulillaan: etkö välitä minusta enää yhtään? Lila ei vastannut vaan ojensi lahjan Pinuccialle. Hänellä oli poissaoleva ilme ja poskipäät korostuivat tavallista selvemmin. Kun minun vuoroni tuli, hän ei suonut minulle edes merkitsevää hymyä, antoi vain hajamielisesti käteeni pienen, valkoiseen tylliin käärityn keramiikkakorin täynnä makeisia.

Solarat olivat tällä välin suuttuneet hänen epäkohteliaisuudestaan, mutta Stefano otti tilanteen haltuun, halasi heitä jokaista rauhoitteleva ilme kasvoillaan ja selitti:

”Hän on väsynyt, älkää ottako itseenne.”

Hän suuteli poskille myös Rinoa, mutta lanko irvisti tyytymättömänä ja sanoi:

”Ei se väsymyksestä johdu, Stè, siskoni on syntyjään äkkiväärä, ja minun käy sinua sääliksi.”

Stefano vastasi vakavana:

”Väärä suoritetaan.”

Sitten näin, kuinka hän lähti ovelle ehtineen vaimonsa perään orkesterin soittaessa humalaisesti ja vieraiden tungeksiessa hyvästelemään hääparia.

Ei siis mitään repäisyä, karkaamista kahdestaan maailman turuille. Kuvittelin, kuinka vastanaineet nousisivat avoautoon

kauniina ja tyylikkäänä. Pian he olisivat jo Amalfin rannikolla luksushotellissa, ja verinen loukkaus latistuisi murjotukseksi, joka oli helppo pyyhkäistä sivuun. Ei Lila ollut tullut toisiin ajatuksiin. Hän oli erkaantunut minusta lopullisesti ja – niin minusta yhtäkkiä tuntui – etäisyys oli suurempi kuin olin osannut kuvitellakaan. Hän ei ollut *vain* mennyt naimisiin, hän ei *vain* painautuisi miehen kylkeen joka ilta, niin kuin aviovaimon kuului. Oli jotakin muutakin; en ollut tajunnut sitä, mutta nyt se vaikutti päivänselvältä. Taipumalla siihen, että hänen lapsenkätensä työllä Stefanon ja Marcellon välillä oli sinetöity ties millainen liikesopimus, Lila oli myöntänyt pitävänsä miestään tärkeämpänä kuin ketään tai mitään muuta. Jos hän oli *jo* antanut periksi, jos hän oli *jo* niellyt loukkaantumisensa, heidän siteensä täytyi olla hyvin vahva. Hän rakasti Stefanoa niin kuin valokuvanovellien tytöt sulhasiaan. Koko loppuelämänsä Lila uhraisi kaikki hyvät ominaisuutensa Stefanon edes tajuamatta sitä, hän saisi nauttia Lilan tunteiden, älyn ja mielikuvituksen rikkaudesta mutta ei osaisi antaa sille arvoa, Lila menisi hukkaan. Minä en pysty rakastamaan ketään samalla tavalla, ajattelin, en edes Ninoa, en osaa kuin istua nenä kiinni kirjassa. Ja välähdyksenomaisesti näin itseni kuin lohkeilleena kulhona, josta pikkusiskoni Elisa ruokki kulkukissaa, kunnes katti katosi ja kulho jäi rapputasanteelle pölyttymään. Yhtäkkiä minut valtasi voimakas ahdistus, tajusin menneeni liian pitkälle. Minun pitää palata omia jälkiäni takaisin, ajattelin, tehdä niin kuin Carmela, Ada, Gigliola, ja jopa Lila. Hyväksyä kortteli sellaisena kuin se on, luopua turhista kuvitelmissa, rangaista itseäni kopeudestani, lakata nöyryyttämästä ihmisiä jotka rakastavat minua. Kun Alfonso ja Marisa lähtivät ehtiäkseen Ninon kanssa sovittuun tapaamispaikkaan, kiersin äitini kaukaa ja menin terassille poikaystäväni luo.

Olin pukeutunut liian kevyesti, aurinko oli jo mennyt mailleen ja alkoi tulla kylmä. Nähdessään minut Antonio sytytti tupakan ja oli taas katselevinaan merelle.

”Lähdetään”, sanoin.

”Lähde sinä vain sen Sarratoren pojan kanssa.”

”Haluan lähteä sinun kanssasi.”

”Valehtelet.”

”Kuinka niin?”

”Siten niin, että jos se tyyppi olisi halunnut, olisit jättänyt minut sanomatta edes hei.”

Se oli totta, mutta minua raivostutti, että Antonio tokaisi sen niin suoraan, varomatta sanojaan yhtään. Sihahdin:

”Jos et ymmärrä, että seison tässä silläkin riskillä, että äiti saattaa tulla hetkellä millä hyvänsä ja antaa minulle ympäri korvia, niin ilmiselvästi ajattelet vain itseäsi etkä välitä minusta vähääkään.”

Antonio huomasi, että puheessani ei juuri kuulunut murteellisia äänenpainoja, pani merkille pitkän, kieliopillisesti korrektiin virkkeen ja menetti malttinsa. Hän nakkasi tupakan menemään, tarttui minua kovakouraisesti ranteesta ja huusi tukahtuneella äänellä, että oli tullut sinne pelkästään minun takiani ja että minä olin käsenyt hänen pysytellä vierelläni kirkossa ja hääjuhlassa, minä, niin juuri – ja sinä vannotit minua, hän korisi, vanno, sinä sanoit, vanno ettet jätä minua koko päivänä yksin, ja niin minä hankin uuden puvun ja olen nyt korviani myöten veloissa rouva Solaralle, ja sinun mieliksesi, tehdäkseni niin kuin sinä halusit, en ole istunut hetkeäkään äitini ja sisarusteni pöydässä; ja mitä olen saanut siitä palkaksi, sen että olet kohdellut minua kuin ääliötä, puhunut koko ajan runoilijan pojan kanssa ja nöyryyttänyt minua kaikkien kavereideni edessä, nolannut minut perinpohjaisesti, olen sinulle pelkkää ilmaa, koska sinä olet käynyt kouluja ja minä en, koska en ymmärrä puheitasi, ja

totta se onkin, on aivan totta etten ymmärrä niitä, mutta jumaliste, Lenù, katso minua, katso minua silmiin: sinä luulet että voit komennella minua, luulet että voit tanssittaa minua oman pillisi mukaan, mutta siinä sinä erehdyt, sillä vaikka olet kaikkitietävä, niin sitä sinä et tiedä, että jos nyt astut tuosta ovesta ulos minun kanssani, jos minä sanon hyvä on ja me lähdemme yhdessä, mutta saan myöhemmin selville, että tapailet koulussa ja ties missä muuallakin sitä Sarratoren paskiaista, niin minä tapan sinut, Lenù, minä tapan sinut, joten mieti sitä, jätä minut nyt heti, jätä minut sillä se on sinulle parasta, hän parahti epätoivoisena ja katsoi minua silmät punaisina ja pullistuneina, lausui sanat suu ammoltaan, huutaen mutta silti huutamatta, sieraimet laajentuneina, mustina, ja kasvoillaan niin kauhea tuska, että pelkäsin hänen tekevän itselleen vahinkoa, sillä jos karjuu pidättelemällä ääntään tuolla tavalla kurkussa, syvällä rinnassa, antamatta sanojen räjähtää ilmoille, ne raastavat keuhkoja ja nielua kuin terävät raudankappaleet.

Silti minä jollain epämääräisellä tavalla myös tarvitsin hänen hyökkäystään. Lopulta se, että hän puristi rannettani, että pelkäsin hänen lyövän, hänen tuskainen sanaryöppynsä lohduttivat minua, saivat minut tuntemaan itseni tärkeäksi edes hänelle.

”Sinä satutat minua”, sanoin hiljaa.

Hän höllensi otettaan mutta tuijotti minua yhä suu auki. Minun pitää antaa hänen tuntea itsensä tärkeäksi, ankkuroitua häneen, ajattelin. Ranteeni oli jo muuttumassa violetiksi.

”Mikä on päätöksesi?” hän kysyi.

”Haluan olla sinun kanssasi.”

Antonio sulki suunsa, hänen silmänsä kostuivat ja hän käänsi katseensa merelle estääkseen kyyneleitä valumasta.

Pian olimme jo kadulla. Emme jääneet odottamaan Pasqualea, Enzoa, tyttöjä, emme hyvästelleet ketään. Tärkeintä oli, ettei äitini näkisi meitä, joten lähdimme kävelemään jo pimen-

»...näetkö, kuinka läheisiä olemme aina olleet, kaksi ihmistä yhdessä ruumiissa, yksi ihminen kahdessa...»

NAPOLIN LAITAMILLA varttuneet ystävykset Elena ja Lila pyristelevät irti lapsuutensa köyhyydestä, väkivallasta, näköalattomuudesta ja miesten määräysvallasta. Aikuisuuden kynnyksellä he viskautuvat eri suuntiin: Lila päätyy naimisiin ja perheyityksen palvelukseen, mutta Elena onnistuu pääsemään yliopistoon. Lila nousee älynsä ja tarmonsä ansiosta lähiympäristönsä vaikuttajaksi sillä aikaa, kun Elena luovii 1960-luvun Italian opiskelijaliikkeen poliittisissa tuulissa. Kun tytöt hullaantuvat samaan mieheen, mustasukkaisuus ja kateus happamoittavat välejä. Toisaalta mutkikas ystävyys ja hiljainen keskinäinen kilpailu antaa kummallekin uhmakasta, eteenpäin ajavaa voimaa, eikä yhteenkuuluvuuden tunne häviä.

Uuden nimen tarina on kansainväliseksi ilmiöksi nousseen neliosaisen Napoli-sarjan toinen osa. Ensimmäinen, *Loistava ystäväni*, ilmestyi suomeksi 2016.

PÄÄLLYKSEN KUVA Julika Hardegen / Arcangel PÄÄLLYS Martti Ruokonen

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-42108-6